

Острозькі гімназійні традиції: призабуті фрагменти

Краєзнавча екскурсія

Час – нетривка матерія,
Вічність – не знає спокою.
Все на долонях пам'яті
Сиплеться мов пісок,
Та все одно покличе нас
Вічний вогонь повернення...
Ми збережемо традиції –
Адже це всім Урок

Чи згодні ви зі мною, що кожна традиція включає в себе невід'ємний момент часу? Гадаю, що так. А носіями часу є люди, їх думки, прагнення, спогади, котрі потім стають виразними фрагментами історичних інкрустацій в геномі національної пам'яті.

Золотими буквами в освітню традицію Острозької гімназії вписано імена І. Огієнка, А. Кримського, Д. Мануїльського, О. Малиновського, О. Антонова... Вони традиційно презентують т. з. «класичний фонд» її історії (кін. ХІХст.-поч.ХХст.).

Однак, сьогодні я хочу познайомити вас із маловідомими фрагментами довоєнного життя моєї *Alma Mater* через призму спогадів Ольги Олександрівни Руй (Добровольської), котра навчалась тут у далекі 1930-ті рр.. в польській гімназії №705 імені Марії Конопницької.

Гортаючи старі фотоальбоми, пані Ольга ніби відкривала переді мною призабуті сторінки гімназійного життя...

1938 рік. Вона 12-річна дівчинка переступає гімназійний поріг. Великі дитячі сподівання. Її тодішній щоденник зберіг запис-гасло: «З життя хай йде все зло...»

Коли б ми могли опинитися у тому часі, то побачили б гімназистів у однаковій формі: синій костюм для хлопців, такого ж кольору плаття у дівчат, правда, із фартухом (чорним чи білим); охайні скромні зачіски, жодних прикрас. Навіть був строгий учительський дрес-код (шовкові сукні чи костюми).

Така вимогливість до зовнішнього вигляду, певна аскетика, за тодішніми традиціями не могла відволікати гімназистів від головного – навчання. Адже, крім основних предметів (на польській мові) тут вивчали ще і 4 іноземні мови – французьку, німецьку, грецьку, латинь. Навіть під час учнівського чергування, згадує Ольга Олександрівна, деякі учителі (Катерина Сачкова) робили зауваження по-французьки, а у місті потрібно було з нею вітатись теж лише іноземною мовою.

Взагалі навчальний процес був досить нелегким. Високу планку знань долали щорічно не всі. Так у класі пані Ольги із 32 учнів не було, на початку, жодного відмінника, однак аж 12 (!) залишили на повторний курс («другий рік»). І тоді це нікого не дивувало. Бо такою була головна традиція – високий інтелект, що відчиняв двері у всі університети.

Навчання у гімназії було платним – 200 польських злотих в рік. Досить висока ціна. Для порівняння – пуд (16 кг) зерна коштував 2 злотих. Однак багато дітей (сироти, напівсироти, незаможні) навчалися безкоштовно, за рахунок держави. Але була одна вимога – гарне навчання та поведінка.

Екзамени на атестат зрілості кардинально відрізнялись від сучасних. Як згадує пані Ольга, комісія із 7-9 вчителів приймала за один день всі предмети, але лише у кількох гімназистів, бо іспит тривав 3-4 години.

Однак, ця вимогливість була виправдана, адже це була запорука високої конкурентоздатності наших випускників.

Ще і сьогодні у Польщі учнем Острозької гімназії Юрієм Чижевським та його друзями видається часопис «Острог» (на польській мові). У нас є кілька примірників цього видання, де є доволі цікаві спогади («Зелені роки в Острозі» Яна Скробацького, та нарис Ольги Руй «Острозька гімназія»). Це своєрідні ностальгічні спомини та освідчення їхній та нашій Alma Mater.

Високий дух знань та вихованості підтримували й інші традиції гімназії. Ось лише деякі із них.

День Св. Миколая – подарунок-«миколайчик» виготовлявся лише власноруч і вручався інкогніто своєму симпатнику.

Іншою традицією був Великий бал «100 днів до матури» (атестату). Пишно прикрашалась зала, батьки замовляли буфет – солодоші, бутерброди, легкі напої. Обов'язково грав військовий духовий оркестр. Майстер-клас у танцях мали показати всі – від учителів – до учнів.

Бо щонеділі проходив т. з. «дистанс» - безкоштовні уроки танців для всіх бажаючих (їх влаштовувало подружжя вчителів Собеських).

А щочетверга у гімназії був День гри та розваг, з веселими забавами, особливо – взимку.

У ось таке мирне гімназійне життя зі своїми милими традиціями перекреслила війна. Але це вже зовсім інший трагічний фрагмент.

Прошли роки. Нові часи народжують нові традиції. І хай сьогодні інша гімназійна форма, але, все ж таки, синього кольору! А замість наївної самописної газети «Калоша» (в знак протесту проти полонізації – не на польській мові) друкуються гімназійні «Vivat, історія!», «Дивослово» та «Перспектива».

«100 днів до матури» замінили Випускні бали та нові «Залакові книжки гімназиста», а танцювальний «дистанс» - дискотеки, День ігор та розваг щочетверга поступився «Різнокольоровому дню» щоп'ятниці, але, як бачимо, давні гімназійні традиції не зникають, а трансформуються. Бо найголовніше – живе Дух гімназії! Започатковуються зовсім нові традиції: серед головних – «Посвята в гімназисти», під час якої у словах клятви звучить вічно високе прагнення бути справжніми та достойними особистостями.